

Monumentnummer*: 516475

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status rijksmonument
Inschrijving register* 05 maart 2001
Kadaster deel/nr 82739/123

Woonplaats*	Gemeente*	Provincie*					
Leeuwarden	Leeuwarden	Fryslân					
Straat*	Nr*	House letter*	Toev.*	Postcode*	Woonplaats*	Situering	Locatie
Speelmansstraat	2			8911 GP	Leeuwarden		
Speelmansstraat	2 b	b		8911 GP	Leeuwarden		
Speelmansstraat	2 a	a		8911 GP	Leeuwarden		
Kadastrale gemeente*	Sectie*	Kadastraal object*	Appartement aanduiding	Grondperceel			
Leeuwarden	A			482			

Omschrijving**

Inleiding

RELIGIEUS VERENIGINGSGEBOUW, met beneden een conciërgewoning, in 1905 in de Overgangsstijl met het opvallend decoratieve materiaalgebruik van de Vernieuwingsstijl in de voorgevel, ontworpen door W.C. de Groot en uitgevoerd door de aannemers Oudendijk en Nauta in de half gesloten gevelwand van de smalle straat. In juli 1905 kon dit opvallende gebouw van het Israëlitisch pieus genootschap 'Ohabé Thora' ingewijd worden.

W.C. de Groot (1853- 1939) was in de ruime eeuwwisselingsperiode een van de meest opvallende architecten van Leeuwarden en wijde omgeving, te meer daar hij vast architect was van veel instituties. Ontwierp hij voor de eeuwwisseling vooral in een decoratieve Neo-Renaissance-stijl, daarna is hij in een vernieuwingsstijl gaan werken die soms Art Nouveau-trekjes vertoonde. In deze periode maakte hij met kennelijk genoeg gebruik van nieuwe, kleurige bouwmaterialen waar hij zijn representatieve decoratiedrang mee kon botvieren. Het Gabbemagasthuis in de Wybrand de Geeststraat in Leeuwarden is daar het opvallendste voorbeeld van, maar Ohabé Thora-gebouw is ook een staal van deze aanpak. Zelfs in de complexen van vroege volkshuisvesting die De Groot voor de Woningvereniging Leeuwarden ontwierp, met de Hollanderwijk als fraaiste voorbeeld, paste hij deze stijl toe.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Omschrijving

EXTERIEUR: Pand met een hoofdvolume op een nagenoeg rechthoekige grondslag en een kleine, oudere, onregelmatige achterbouw, verweven in de achterbouw van het monumentale pand van Eewal 43. Drie vakken breed en twee volledige bouwlagen met een hoge kap met voor- en achterschild hoog. De oostelijke zijgevel is gemetseld van gemêleerd gele steen, niet netjes afgewerkt en kennelijk niet bedoeld om in het zicht te blijven.

De representatieve voorgevel is van opvallend kleurige bouwmaterialen in decoratieve vormen aangepakt. Gefrijnde hardstenen plint en borstwering, overigens metselwerk van rode en gele verblendsteen, verlevendigd met onderdelen van groen geglazuurde baksteen. De muurdammen zijn van rode steen; tussen deze dammen en vensters en deur terugliggend geel metselwerk. De muurdammen dragen op de tweede laag ter hoogte van de onderdorpels een band van geglazuurde steen en ter hoogte van de tussendorpel geglazuurde, geprofileerde banden voor dubbele uitkraging waarna het muurwerk geheel van gele verblendsteen is gemetseld. Op de begane grond rechtgesloten schuifvensters met bovenlichten met sporen van imitatie glas-in-lood. Hardstenen onderdorpels en lateien van kunststeen. Voordeur met getoogd gesloten deurlicht en bovenlicht. Op de tweede laag boven borstweringen van vlechtwerk met gele koppen en rode klezoren, getoogd gesloten schuifvensters met bovenlichten met geel gekleurd decoratief glas tussen kleine roeden. De bovenlichten met ontlastingen en dagkanten volledig omlijst met groen geglazuurde steen. Groen geglazuurde profiellijst bij wijze van aanduiding van een kroonlijst. Fors dakoverstek, ondersteund door een zestal gepaarde, gesneden, schoorvormige consoles. Voorschild met blauw geglazuurde Friese gegolfde pan. Twee flinke kajuiten voorzien van vensters met kleine roedenverdeling en met lezenaarskappen met zelfde pannen.

INTERIEUR: De muur tussen Speelmansstraat 2 en het monument Kleine Hoogstraat 8 is grotendeels doorgebroken en weer met een wandje van niet stenig materiaal dichtgezet. Ook de muur tussen de benedenkamer en de gang naar de trap voor de bovensalon is weggebroken, waarbij een stalen I-balk de structuur opvangt. Beneden oorspronkelijke vensteromlijstingen en enkele deuren; overigens nog enkele sporen waar de woningstructuur van is af te leiden, onder andere van een bedstede. Onder de achterbouw een diepe kelder met een gemetselde spiltrap met één zandstenen trede en andere oude sporen, onder meer een zijdeur. De bovenzaal over de volle breedte en nagenoeg de volledige diepte, de zaal voor de bijeenkomsten van het Israelitisch pieus genootschap, deels in oorspronkelijke staat, maar wel op onderdelen beschadigd. Plafond van moerbalken en kinderbinten met schroten in de vakken; onder de balken sleutelstukken met rolwerk in de Neo-Renaissance-stijl, alles donker gelakt. Brede vensteromlijstingen met kroonlijsten en consoles en paneeldeuren, alles donker gehout. Rond de wanden een gegroefde lambrisinglijst met daarboven een decoratief, met florale motieven in Art Nouveau-stijl beschilderde band van ca. 40 cm hoog. Grote schouw tegen de oostgevel, slechts enkele tegels resterend, omtimmerd en voorzien van een wigvormig toelopende, omlijste mantel, waarop spoor van een verdwenen aedacula-vormig opzetstuk. Originele kapconstructie, op enkele plaatsen met board betimmerd.

WAARDERING

Religieus genootschapsgebouw van algemeen historisch, cultuurhistorisch en architectuurhistorisch belang vanwege

- de religie-historische betekenis als Israelitisch studiecentrum, waarvan de zaal voor de bijeenkomsten op de verdieping nog in belangrijke mate, maar deels beschadigd aanwezig is;
- de gaaf bewaarde, van kleurig bouw materiaal in decoratieve vormen in Overgangsstijl uitgevoerde representatieve voorgevel;
- de opmerkelijke plaats die dit pand inneemt in het oeuvre van de kenmerkende architect W.C. de Groot.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Hoofdcategorie

Religieuze gebouwen

Subcategorie

Kerk en kerkonderdeel

Functie

Kerkelijk centrum